

ЗМІСТ КОМПОНЕНТІВ СТИЛЮ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

Діденко Г. О.

аспірантка кафедри практичної психології

Херсонський державний університет

На сьогодні особливої актуальності набувають дослідження питання, пов'язані з розкриттям окремих аспектів життєвого шляху особистості. Наявність фрагментарних психологічних, соціологічних та соціально-психологічних досліджень стилю життя особистості, обумовила необхідність уточнення суто психологічного змісту концепту, розробки його концептуальної моделі та здійснення її емпіричної перевірки.

Стиль життя особистості виступає складним структурним об'єднанням. На основі проведеного концептуального аналізу низки наукових праць сучасних дослідників (Г. Мозак, Б. Шульман та інші) [5], присвячених розкриттю різних аспектів концепту «стиль життя», – визначимо, що стиль життя – це особливий індивідуальний спосіб здійснення особистістю обраного нею життєвого шляху.

У наших попередніх публікаціях [2] презентовано авторську модель концепту «стилю життя», до головних структурних компонентів якого віднесені: образ Я, що відображає уявлення людини про себе; образ світу – уявлення про світ, людей, природу, тобто все те, що оточує людину; взаємовідносини з оточуючими людьми; актуальний емоційний стан; ціннісні орієнтації.

Проаналізуємо представлену компонентну структуру стилю життя з точки зору системного підходу. Зауважимо, що відповідно до принципу системності, явища слід розглядати з точки зору цілого як такі, що мають властивості, які не можливо відокремити від їх фрагментів та частин [1, с. 4].

Як визначає М. С. Роговін, головними принципами системного підходу є наступні: ознака цілісності, яка властива кожній системі, тобто їй властиві якісно нові властивості, що не зводяться до властивостей суми її частин;

детермінація системоутворюючою функцією; інформаційна та енергетична взаємодія системи з середовищем; розвиток (будь-яка система перебуває у процесі розвитку) [4, с. 22].

Щодо основних вимог методології системного аналізу, то до них слід віднести: «виокремлення системоутворюючого фактора та зміну лінійної схеми «стимул-реакція» на уявлення про цільову детермінацію; урахування розвитку в його єдності з функціонуванням; аналіз історично детермінованої рівневої організації систем; вивчення міжсистемних зв'язків або відносин» [3, с. 84].

Отже, виходячи з методології системного підходу, можемо дійти висновку, що компонентну структуру стилю життя слід розглядати як сукупність функціонально зв'язаних компонентів, що представляють собою цілісну систему. З цього слідує, що цілісна структура стилю життя особистості представлена чотирма компонентами, а саме: когнітивним, поведінковим, емоційним та ціннісним компонентами. Кожен із зазначених компонентів вміщений у цілісну структуру стилю життя та розкриває окремі аспекти зазначеного концепту.

З метою перевірки компонентної структури моделі життєвого стилю особистості, нами були застосовані наступні методики:

- 1) методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі;
- 2) огніцій та ставлення суб'єкта до себе, оточуючих людей та світу – методика «Два антисвіти» В. І. Шебанової;
- 3) методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича;
- 4) методика «Самооцінка емоційних станів» А. Уессмана і Д. Рікса.

З метою визначення структури взаємозв'язку між змінними та перевірки функціональності запропонованої моделі стилю життя, нами було проведене емпіричне дослідження, спрямоване на дослідження наступних компонентів: емоційного, когнітивного, поведінкового та ціннісного. У дослідженні взяли участь студенти денної та заочної форми навчання та викладачі факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету.

Вибірка досліджуваних вміщувала 115 осіб, з них: 99 осіб жіночої та 16 – чоловічої статі.

Отримані дані були піддані факторному аналізу. Факторний аналіз надасть змогу провести розвідувальний аналіз гіпотез щодо основних вимірювань, що лежать в основі сукупності пов'язаних змінних. Це важливий метод для визначення мінімального числа таких вимірів, необхідних для пояснення мінливості досліджуваної сукупності змінних.

За результатами факторного аналізу виокремлено 7 значущих факторів за критерієм Хамфрі, які пояснюють 66% від сумарної дисперсії, а саме: «емоційний стан», «конформно залежна поведінка», «миролюбність», «життєві цінності», «ставлення до себе та світу», «суспільні цінності», «критичність в оцінці себе».

Отже, отримані результати підтверджують розроблену теоретичну модель стилю життя та надають змогу розкрити сутність чотирьох компонентів досліджуваного концепту, а саме: когнітивного, поведінкового, емоційного та ціннісного.

Література:

1. Барабанщиков В. А. Принцип системности в психологии. *Психология. Журнал высшей школы экономики*. М. : Нац-й исслед-й ун-т «Высшая школа экономики», 2004. Т. 1. № 3. С. 3–17.
2. Діденко Г. О. Обґрунтування методик дослідження впливу травматичного досвіду на стиль життя особистості. *Теорія і практика сучасної психології* : Збірник наукових праць / гол. ред. В. В. Зарицька. Вип. 2. Запоріжжя : Класичний приватний університет. 2018. С. 17–21.
3. Дружинин В. Н. Психология XXI века : учебник для вузов / под ред. В. Н. Дружинина. М. : ЛитРес, 2019. 863 с.
4. Пушкарев Ю. И. Личность как субъект адаптации и субъект интерпретации: системно-герменевтический подход к изучению личности : монография. Белгород : Белгород, 2012. 209 с.
5. Mosak H. H. Manual for life style assessment. Routledge, 2015. – 290 p.